

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΤΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑΝ "ΤΥΠΟΣ",

ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διαχειριστής: Η ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ",

"Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει να διευθύνονται:

« ΕΤΑΙΡΙΑΝ «ΤΥΠΟΣ» Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑΣ »

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Γιά τὸ Ἐσωτερικὸ δρ. 20 τὸ χρόνον.
 > 10 τὸ ἑξάμηνον.
 Γιά τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. 25 τὸ χρόνον.
 > 15 τὸ ἑξάμηνον.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Ο ΣΟΙ ἔλπιεσαν πὼς με τὸν καιρὸ καὶ με τὸ μπάσιμο νέων καθηγητῶν μπορούσε νὰ διαλυθεῖ ἡ μούχλα πὸν βασιλεύει στὸ Πανεπιστήμιό μας, πρέπει νὰ τὸ πάρουνε πιά ἀπόφαση. Τὸ κακὸ εἶναι ἀγιάτρευτο. Θὰ χρειαζότανε γκρέμισμα καὶ ἀναδημιουργία ἀπὸ τὴν ἀρχή. Μὰ τὸνευρικό μας σύστημα εἰναιακόμη πολὺ ἀδύνατο γιὰ νὰ μπορέσει νανδέξει στοὺς κλονισμοὺς πὸν γεννῶνε αὐτὲς οἱ ριζικὲς λύσεις. Ἔτσι περιοριζόμεστε ἀδιάκοπα σὲ μπαλλώματα καὶ λιώνουμε με ἔλπιδες κάθε φορὰ πὸν θὰ ἰδοῦμε κανένα νέο πρόσωπο νὰ μπει ἐκεῖ μέσα. Ὑστερα μαθαίνουμε πὼς ἡ ρόδα τοῦ τυφλοῦ μηχανισμοῦ πὸν γυρίζει ἀδιάκοπα μέσα στὸ ἱερὸ τέμενος τὸν συνεπῆρε καὶ αὐτὸν μαζί με τοὺς ἄλλους. Ἀπογοήτευση, μουρμούρα καὶ πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ὡς τόσο τί μπορούσε νάναί ἓνα Πανεπιστήμιον καὶ τί καρποὺς μπορούσε νὰ δώσει στὴν κοινωνία, μᾶς τὸ δείχνει τὸ ἄρθρον πὸν δημοσιέψαμε στὸ προηγούμενον φύλλον μας γιὰ τὴν ἐκπαιδευτικὴ καὶ πνευματικὴ κίνηση στὴν ἐπαναστατημένη Ρωσία. Νοιώθει ἀληθινὰ κανεὶς ζάλη διαβάζοντας τί καταφέρανε μέσα στὴν ἔξαρση τοῦ ἐπαναστατικοῦ πυρετοῦ πὸν τοὺς φλογίζει οἱ Ρῶσοι γιὰ νὰ φέρουνε τὸ φῶς πὸν χύνουνε τὰ Πανεπιστήμια ὡς τὸ λαὸ, νὰ κάνουνε τὴν ἐπιστήμην ὄργανον τῆς λαϊκῆς εὐδαιμονίας, γιὰ νὰ φουσήξουνε ζωὴ καὶ πνεῦμα σὲ ἀπαρχαιωμένους καὶ ψόφους Μεσαιωνικοὺς οργανισμοὺς πὸν θέλουνε τὴν ἐπιστήμην νὰ δουλεύει στὰ συμφέροντα μόνο τῆς ἀρχουσας τάξης. Σὲ αὐτὸ τὸ σημεῖον βρισκόμαστε ἐμεῖς ἀκόμα σήμερα. Μεσαιωνισμός. Ἡ ἐπιστήμη μυστήριο, χτήμα τῶν λίγων. Τὸ Πανεπιστήμιον φεουδαλικὸς θεσμός, μὰ γι' αὐτὸ καὶ ἀνοιχτὸς στὶς προσβολὰς ὄλων τῶν ἀνέμων πὸν ἀρχίσανε νὰ φουσῶνε πολὺ δυνατὰ. Ἄς κοιτάξουνε καλά οἱ κίτρινασμένοι καὶ ἀνήλιαγοι Μανταρίνοι πὸν ζοῦνε κεῖ μέσα μήπως φουσήξει κανένας δυνατὸς ἀέρας καὶ τοὺς ἀρπάξει πόρτες καὶ παράθυρα καὶ κεραμίδια καὶ τότες δὲ θάχουνε πιά πὸν νὰ κρύψουνε τὴ σοφὴ κάρα τους.

ΕΤΣΙ τώρα τελευταία τὸ Πανεπιστήμιον θέλησε ν' ἀπαθανάτισε τὰ ὀνόματα τῶν φοιτητῶν πὸν σκοτωθήκανε στὸν πόλεμον ἀπὸ τὸ 12 ὡς σήμερα. Καλὴ

καὶ ἅγια ἡ ἔμπνεψη. Τὰ ἠρωϊκὰ αὐτὰ παιδιὰ πὸν θυσιάσανε τὸ εὐγενικὸν τοὺς αἷμα γιὰ νὰ στεγάζονται ἀφοβα κάτω ἀπὸ τοὺς Πανεπιστημιακοὺς θόλους οἱ Μανταρίνοι τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας, ἀξίζουνε κάθε διακριτικὴ τιμὴ, πὸν χαρίζουνε με τὸ ἀξιώματό τους καὶ σ' αὐτοὺς πὸν φύγανε γιὰ πάντα καὶ στοὺς δικούς τους πὸν ἀπομείνανε πίσω, κείνοι, οἱ ἔξοιμοι, πὸν μετὸ ἓνα πόδι πάνω στὸ ἄλλο, ἐκμεταλλεύονται ἡσυχὰ ἡσυχὰ τὸ αἷμα πούβρεξε καὶ ἔκανε πὸν προσοδοφόρους τοὺς Μακεδονικοὺς καὶ τοὺς Μικρασιατικοὺς κάμπους. Μιά μαρμαρένια κολῶνα με ἓνα λιοντάρι στὴν κορυφὴ πὸν δὲν κοστίζει ἐπιτέλους καὶ πολλὰ πράματα στήθηκε μπροστὰ στὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἀπάνω στὸ μάρμαρον σκαλιστήκανε τὰ ὀνόματα τῶν ἠρωϊκῶν νεκρῶν. Μὰ χρειαζότανε φυσικὰ καὶ μιὰ ἐπιγραφή, ἓνας βραχυλόγος ὕμνος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀντρείας τῶν πεθαιμένων παλληκαριῶν. Ὁ ἐπιγραμματογράφος δὲν εἶχε παρὰ νὰ συμβουλευτεῖ τὴν καρδιά του. Μὰ οἱ Μανταρίνοι δὲν ἔχουνε καρδιά. Στὴ θέσση τῆς καρδιάς ἔχουνε ἓνα κομμάτι μάρμαρον παγωμένο. Ἄντι νὰ ρωτήσουνε τὴν καρδιά τους, ἀρχίσανε νὰ ξεφυλλίζουνε τὰ λεξικά με τὰ γυαλιὰ στὰ μάτια τους. Ψάξιμο, ἴδρωτας, ἀγωνία. Σκυφτοὶ πάνω στὸ γραφεῖον τους, ὄχτροι, κακομοιριασμένοι, τρεμουλιάσθηδες μὴν τύχει καὶ κἀνουνε κανένα λάθος καὶ τοὺς γελάσει ὁ κόσμος γι' αὐτὰ γράμματα, βαλθήκανε, αὐτοὶ οἱ ζωντανοὶ νεκροὶ, νὰ τραγουθήσουνε τὰ νιάτα, τὴ λεβεντιά, τὴ ζωὴ. Ἔτσι ἐκεῖ πὸν περιμέναμε νάντηχησει ἓνα δροσερὸ τραγούδι, ἓνα καυτερὸ μοιρολόδι, ἓνας ὕμνος πρὸς τὴ ζωὴ καὶ τὴ λευτεριά, ξεπρόβαλε ἓνα μακροῦλό μακαρόνιον σὲ πανάρχαια γλῶσσα τόσο κρύο ὅσο καὶ τὸ μάρμαρον. Μὰ ὄχι. Καὶ τὸ μάρμαρον θάνωσε τὴν κρυάδα καὶ θανατήχισε. Γιατί ὁ δάσκαλος δὲν ἔχει καρδιά γιὰ νὰ συγκινηθεῖ, οὔτε μάτια γιὰ νὰ καθρεφτίσουνε τὴν πρασινάδα τοῦ κάμπου οὔτε αὐτὰ γιὰ νὰ κούσουνε τὸ χαρῶπὸν τραγούδι πὸν ὑφαίνει κάθε μέρα στὸν ἀργαλειό τῆς ἡ ζωῆς. Τὰ μάτια τους ξερά, στεγνά. Καὶ ἂν εἶναι καμιά φορὰ νὰ στάξει τίποτα ἀπὸ τὰ τοιμπλιασμένα μάτια τους, δὲ θὰ στάξει δάκρυ χλωρό. Ἐὰν στάξει μελάνι. Ὡς τόσο ὁ ἐπιγραμματογράφος—ἄχ, ποῶς τρομερὸς Ἑλληνιστὴς νάναί τάχα γιὰ νὰ χαρίσσουμε στὸ Πανελλήνιον τῶνονα τοῦ νεώτερου αὐτοῦ Σιμωνίδην—θὰ μπορούσε, ἀφοῦ ἡ δικὴ του ψυχὴ στάθηκε τόσο στείρα, νὰ διαλέξει ἓνα δίστιχον ἀπὸ ἓνα λεβέντικο Μανιάτικο μοιρολόδι καὶ νὰ τὸ χαράξει στὸ μάρμαρον. Θὰ εἶτανε ὁ πὸν ταιριαστός ὕμνος στὰ νιάτα τὰ χαμένα, γιομάτος χρῶμα, ζεστασιά, παλμό. Μόνον οἱ ζωντανοὶ ἔχουνε δικαίωμα νὰ κλαῖνε τοὺς πεθαιμένους. Οἱ μούμιες νὰ μένουνε κλεισμένες στὶς κάσσε τους. Γιατί σὲ κάθε κίνησή τους ἀναδίνουνε μιὰ μυροῦδιὰ πτωματίλας.

Η ΕΚΚΛΗΣΗ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας, πὸν δημοσιεύουμε σ' ἄλλη σελίδα, εἶναι γραμμένη σὲ γλῶσσα ἀνθρωπινῆ. Βλέπετε, δὲ λέμε πὼς εἶναι γραμμένη σὲ γλῶσσα δημοτικὴ, γιατί ἡ γλῶσσα τῆς δημοτικῆς δὲν εἶναι. Μὰ πάλι ἀπὸ κείνον πὸν δημοσιέψαμε προχτές στὴν 662 σελίδα «Τὸ θέλειν ἔξενεγκεῖν κρίσιν ἐστὶ διατρέχειν τὸν κίνδυνον τοῦ ἀπατηθῆναι», πὸν σὲ γεωργοὺς ἀπειθύνοντανε καὶ αὐτὸ, ἴσαμε τὴ γλῶσσα τῆς σημερινῆς ἐκκλησιῆς ὑπάρχει τόση διαφορὰ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν στὴ γῆ. Πρόδοο καὶ αὐτὸ.

Ο ΝΕΡΟΜΥΛΟΣ

Τάκ τάκ! Τάκ τάκ! Τοῦργραφε ἡ Μοῖρα νὰ γυρνᾷ
 δίχως νὰ ξέρει τὸ Γιατί; Γιὰ ποιὸν δουλεύει;
 Καὶ κάθε ἡμέρα, κάθε νύχτα πὸν περνᾷ
 Ἐκεί τοῦ σιγοκλέβει.

Κουρκοκουριάζει τὸ σκαρὶ σου Παρλιεῖ;
 Μέρα τὴ μέρα τὸ σαράκι ἀπλώνει!
 Κι ὁ ποταμὸς πὸν σὲ χαϊδεύει, σὲ γιλεῖ
 Σιγὰ - σιγὰ σὲ λύνει!

Βόγγους καὶ πόρους καὶ καύμοις ἠχολογᾷς.
 τρίζουν τὰ ξύλα σου καὶ τὸ μαγκάνι.
 Τάχα τοὺς γύρους μὴ λογιάζεις — καὶ βογγᾷς —
 Τοὺς γύρους ποῦχαις κάνει;

Τάκ τάκ! Γιατί; Κεῖ πὸν γυρνᾷς κ' ἀφροκοπιᾷς
 δὲ λὲς τοῦ ποταμοῦ — Σιάσου, κρατήσου
 γιὰ μιὰ σιγμὴ: νὰρῶ κ' ἐγὼ νὰ ἰδῶ τοῦ πᾶς
 Σὰν πὸν σὲ πάει ἡ ὁρμὴ σου;

Τοῦ κόκκου: Πῶς μὲ βασανίζεις ποταμέ,
 καὶ πῶς δουλεύω σκλάβος νύχτα μέρα.
 Σπάσε μὲ μιᾶς τὰ ξύλα μου. Ἄρπαξε καὶ μὲ
 καὶ φέρε με ἐκεῖ πέρα

Κεῖ ποῦ τραβάει τὸ ρέμα σου γοργό - γοργό,
 Κάποιο ἄγνωστο ἀκρογιάλι ν' ἀπαντήσω
 Πρὶν νὰ σαπίσω, ἐλεύτερος ποτῶ κ' ἐγὼ
 λίγες σιγμὲς νὰ ζήσω!
 Σίμα. Σεπιέμβρης. ΑΛΥΡΑΣ

ΚΙ' ΑΛΛΟΣ ΑΠ' ΤΗΝ ΚΩ

Ὁ κ. Μπούτουρας, παλιὸς ὑποψήφιος γιὰ τὴ διοίκηση τοῦ κλάδου τῆς ἱστορίας τῆς γλώσσας στὸ Πανεπιστήμιο, μᾶς προσφέρει κὶ αὐτὸς βιαστικὰ τὴ γνώμη του γιὰ τὴ γλωσσικὴ μεταρρύθμιση μ' ἓνα ἀπόσπασμα βγαλμένο ἀπὸ τὴν Ἱστορικὴ γραμματικὴ τῆς Νεοελληνικῆς πὸν πρόκειται νὰ ἐκδώσει. Τώρα γιατί διάστρεξε ὁ κ. Μπ. νὰ μᾶς δώσει τὸ ἀπόσπασμα αὐτό, δίχως νὰ περιμένει τὴν ἐκδοσὴ τοῦ βιβλίου του, αὐτὸ εἶναι μυστικὸ τοῦ κ. Μπ. Ὡς τόσο τὸ ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας τὸ ἄρπαξε τὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ καὶ τὸ δημοσίεψε σὲ χωριστὸ φυλλαδάκι γιὰ νὰ θυμώσει ὁ κ. Καβαράκης πὸν δὲ μπορούσε νὰ φήσει ἀστηλτευτὴ τὴν καινούργια αὐτὴ ἐπιβουλὴ κατὰ τῆς γλώσσας τῆς πατριωτικῆς ἀσθρογραφίας του. Μιὰ πὸν ὁ κ. Μπ. προσέφερε τόσο πρόθυμα τὴ συντρομὴ του, τὸ ὑπουργεῖο ἀπὸ εὐγένεια πιά δὲν μπορούσε νὰ τὴν ἀρνηθεῖ.

Ὁ κ. Μπ. βροῖσκει ἀνάμοστη τὴν ἀνάμειξη στὸ ζήτημα τῆς γλωσσικῆς μεταρρύθμισης, τῶν μὴ ειδικῶν. Πολὺ σωστά. Μὰ φαίνεται πῶς τὸ γλωσσικὸ ζήτημα τὸ βλέπει πολὺ στενά γιατί ἄλλοιῶς δὲν μπορεῖ νὰ ἐξηγηθεῖ ὁ θυμὸς του γιατί τὸ ζήτημα πῆρε σιγὰ-σιγὰ χαραχτῆρα κοινωνικὸ. Αὐτὸ ἴσια ἴσια ἔπρεπε νὰ χαρακτηρηθεῖ τὸν κ. Μπ. πῶς τὸ ζήτημα ἔξφυγε ἀπὸ τὰ χεῖρα τῶν δασκάλων καὶ πῆρε τὸ δρόμο πὸν τοῦ ταιριάζει. Γιατὶ τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας ἅμα κατὰ βάθος τὸ νοιάζει, εἶναι ἓνα ζήτημα κοινωνικὸ καὶ πολιτικὸ καὶ σὰν τέτοιο πρέπει νὰ ἐξετάζεται. Τὸ κακὸ εἶναι

πὸν δὲν ἀπλώθηκε ἀκόμα καὶ δὲν πῆρε στὸν κοινωνικὸν ἀγῶνα τὴν πρωτεύουσα θέση πὸν τοῦ ἀξίζει. Μὰ κι αὐτὸ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ρθεῖ σίγουρα μαζί μὲ τὸ ζήτημα καὶ τὸ ἀνέβασμα τῶν λαϊκῶν μαζῶν.

Ἐστερα ἀκολουθεῖ μιὰ σύντομη ἱστορικὴ ἐπισκόπηση ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πὸν πρωτοδημιουργήθηκε τὸ ζήτημα ὡς τις ἡμέρες μας. Χωρὶς βέβαια νὰ ὑπολείπεται τίποτα νεώτερο γιὰ νὰ μᾶς πεί ὁ κ. Μπ. ἀνακεφαλαιώνει σύντομα ὅλους τοὺς ἀγῶνες ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πὸν ἄρχισε νὰ ἐμφανίζεται τὸ ζήτημα τῆς διγλωσσίας καὶ σημειώνει ὅλες τις γνώμες τῶν ὑπερμαχῶν καὶ τῆς δημοτικιστικῆς καὶ τῆς καθαρευουσιάνικης ἰδεολογίας.

Στὸ 18 αἰῶνα τὸ ζήτημα τὸ γλωσσικὸ δξύνεται. Ἐχομε τότε τέσσερις μερίδες. Τοὺς ἀρχίους Ἀττικιστὲς μὲ ἀρχηγὸ τὸ Στέφανο Κομητᾶ πὸν ζητοῦσε νὰ γυρίσει τὸ ἔθνος ἀπότομα πρὸς τὴν ἀρχαία γλώσσα, μαζί μὲ τοὺς συνθιαστικώτεροις μὲ ἀρχηγὸ τὸ Νεόφυτο Δούκα πὸν θέλανε νὰ γυρίσουμε «βασιμῶν πρὸς τὴν ἀρχαίαν». Ἐπειτα τοὺς μετριώτεροις, ἀναδρομικοὺς κὶ αὐτοὺς, μὰ μὲ βάση τὸ λόγιο καθεστῶς. Ἀρχηγὸς τοὺς ὁ Κοδρικᾶς. Ἡ μερίδα τοῦ Κοραῖ ἔκλινε πρὸς τὴ μεταρρύθμιση τῆ γλωσσικῆ δίχως οἱ ἰδέες τῆς νὰ εἶναι ἀυστηρὰ καθωρισμένες. Μόνον ἡ μερίδα τοῦ Καταρτζῆ εἶχε ὑψομένη τὴ σημαία τῆς καθαρῆς, ἀγνῆς δημοτικῆς πὸν τὴν ὑποστηρίζανε καὶ πολλοὶ ποιητὲς κ' Ἑκτανησιῶτες λόγιοι τοῦ 19ου αἰῶνα. Οἱ τρεῖς πρῶτες γνώμες συχωνευτήκανε ὕστερα καὶ γεννήσανε τὴν καθαρῆς πὸν εἶναι παιδί τοῦ Κοδρικᾶ, τοῦ Δούκα καὶ τοῦ Κοραῖ. Ἀφοῦ ἐξηγεῖ ὁ κ. Μπ. γιατί δὲ μπόρεσε τότε νὰ ἐπικρατηθεῖ ἡ δημοτικιστικὴ τάση, ἀναπτύσσει ὕστερα τίς γνωστὲς γνώμες τοῦ Σολωμοῦ, τοῦ Χιώτη, τοῦ Κονεμένου, τοῦ Πολυλά, τοῦ Κόντου, τοῦ Βερναρδάκη:

Ἔως τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας μᾶς δὲν εἶχε μελετηθεῖ μὲ τὸ φῶς πὸν χύνει ἡ γλωσσολογικὴ ἐπιστῆμη ἀποδείχοντας πῶς ἐκεῖνο πὸν νομίζετε γιὰ διαφθορὰ τῆς γλώσσας, δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ ἡ φυσικὴ ἐξέλιξη πὸν παθαίνουνε ὅλες οἱ ζωντανῆς γλώσσες τοῦ κόσμου.

Ἔτσι φτάνομε ἐπιτέλους στὴν «εἰσήγησιν τῆς μεταρρυθμίσεως ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Ψυχάρη». Ἐμεῖς νὰ σᾶς ποῦμε τὴν ἀλήθεια, δὲν ξέρομε κανέναν Ἰωάννη Ψυχάρη. Ξέρομε μόνον τὸν Ψυχάρη, πὸν ὁ κ. Μπ. μ' ἓνα πολὺ συγκαταλημμένο ὕφος πὸν δὲ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἐχτιμήσουμε ποῖα εἶναι ἡ πραγματικὴ του γνώμη γιὰ τὸ μεγαλύτερό μας γλωσσολόγο καὶ λογοτέχνη, ὁμολογεῖ μόνον πῶς ἡ ἐπίδρασί του εἶτανε μεγάλη καὶ πῶς θὰ εἶτανε πολὺ μεγαλύτερη ἂν ὁ Ψυχάρης εἶτανε λιγάκι ὑπαχωρητικώτερος κὶ ὀλιγώτερο ὀρθολογιστῆς κὶ ἂν οἱ γνώμες του δὲν συκοφαντιόντανε ἀπὸ τοὺς ἀντίπαλούς του καὶ «ἂν δὲν καθίστατο ἀδύνατος ἡ μετὰ τῆς διοικησεως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κλάδου τῆς ἱστορίας τῆς γλώσσας ἓν Ἑλλάδι διοικήσεις ὑπ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλεσίον καὶ τοῦ ἐκ τοῦ κλάδου τούτου ἐξαρτωμένου πράκτικου γλωσσικοῦ ζητήματος»!! Ὁμολογοῦμε πῶς ὅσο κὶ ἂν σπίασαμε τὸ κεφάλι μας δὲν μποροῦμε νὰ νοιώσουμε σὰν τί νὰ θέλει τάχα νὰ μᾶς πεί ὁ κ. Μπ. μὲ τὴν τελευταία αὐτὴ ἀληθινὰ Θουκυδίδειο παράγραφόν του. Ὅπως κὶ ἂν εἶναι, μπορεῖ νὰ χρησιμεύει καὶ τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς φρασεολογίας οἱ

μιάν απόδειξη πώς ή καθαρεύουσα, είτε ό κ. Μπ. την γράφει, είτε όποιος δήποτε άλλος, είναι ψόφιο πράμα. Ένα παλιοθήλιο που προδίνει όλους τους έρωμένους του. "Όστε αν την έπαθε κι ό Μπ. ας μη θυμώσει μαζί της. Τά ίδια και χειρότερα πάθανε κι άλλοι πολλοί πρωτίτερα από αυτόν. "Ας θυμηθεί μόνο τη σόλουση ύποταχική του κ. Χατζιδάκη κι ας παρηγορηθεί. Περιέργη μόνο μās φαίνεται ή ύπόνοια του κ. Μπ. πώς αν ό Ψυχάρης εΐτανε καθηγητής στο Πανεπιστήμιό μας, θα εΐτανε λιγώτερο όρθολογιστής κι αλύγιστος στη θεωρία του! Πόσο αλήθεια λίγο πρέπει να γνωρίζει κανείς τή χαρακτήρα του Ψυχάρη για να ύποθέσει πώς ό Ψ. για μιá θέση θα καταδεχότανε ποτέ να κατεβεί σε συβιασμούς. Μά πώς τονέ φαντάστηκε ό κ. Μπ. τόν Ψυχάρη; Σαν κανένα είδος Ξενοπούλου δηλαδή;

Άφου ύστερα αναφέρει τις γνώμες του Ροΐδη, του Έλισσαίου Γιαννίδη, του Χατζιδάκη, του Σκιά, του Άποστολίδη, του Eichtal, του Müller, του Μιστριώτη, του Κρουμπάχερ, του Brugmann, του Thumb, του Dieterich, τελευταία φτάνει στο ζήτημα της γλωσσικής μεταρρύθμισης όπως δημιουργήθηκε με τή μιάσιμη της μιχτής γλώσσας στο δημοτικό σχολείο. Τό «Νουμάς» τόν άγνοεί κι ό κ. Μπ. "Ίσως να έπιφυλάσσεται να μιλήσει πλατειά για τους άγώνες του «Νουμάς» σε ειδικό κεφάλαιο της γραμματικής του όταν με τό καλό έκδοθει. Άλλοίως θα εΐτανε άπελπιστικά φτωχό τό βιβλίό του. Ό κ. Μπ. άναγνωρίζει πώς ή μεταρρύθμιση όπως έγινε «είναι κατ' άρχήν όρθή», πώς «και αν τυχόν γίνονται παρεκτροπαι τινες εν ταΐς λεπτομερείαις, αυται ουδαμώς δικαιολογούσι συνολικήν κατá της μεταρρυθμίσεως πολεμικήν». Με άλλες λέξεις και ό κ. Μπ. δίνει τό χέρι στους μιχτούς του ύπουργείου της Παιδείας και ζητάει έναν π ρ ο σ ω ρ ι ν ό συβιασμό δημοτικής και καθαρεύουσας δίχως να μās έξηγήσει σαφέστερα αν ό τελικός του σκοπός είναι να επικρατήσει μιá μέρα ή άγνή δημοτική άφομοιώνοντας τά καθαρευουσιάνικα στοιχεία, που προσωρινά πρέπει ναποδεχτεί, ή να δημιουργηθεί όριστικά ένα κράμα από τις δυό γλώσσες, μιá νεοκαθαρεύουσα δηλαδή του τύπου τών χρονογραφημάτων του κ. Παπαντωνίου, που είναι τότερο των σημερινών μεταρρυθμιστών. Την ίδια συβιαστική λύση προτείνει και για την εκπαίδευση όπου δε θέλει να προχωρήσει ή μεταρρύθμιση παραπάνω από τό δημοτικό σχολείο. Πάντα ό συβιασμός. Είναι ή μέθοδος που εφαρμόζουσε όλα τάστικά καθεστώτα για να λύνουσε τά ζητήματά τους. Κάθε φρόνιμος άνθρωπος σήμερα είναι συβιαστικός. Κείνο που δεν μπόρεσε να νοιώσει ό κ. Μπ. είναι ή μεγάλη αντίφαση που κυλιέται, άναγνωρίζοντας από τό ένα μέρος για όρθή τή μεταρρύθμιση κι από τό άλλο όμολογώντας κι αυτός (σελ. 48) πώς «τò μέγιστον μέρος της Κοινωνίας είναι εις έτι άφώτιστον επί των σχετικών ζητημάτων». Αυτό δηλαδή που ύποστηρίζουμε μεις λέγοντας πώς ή μεταρρύθμιση στάθηκε πρόωση. Μά τότε σε ποιá βάση στηρίζεται αυτή ή μεταρρύθμιση άφου ούτε ή κοινή γνώμη είναι ακόμα φωτισμένη για να την άποδεχτεί ούτε άποκρυσταλλώθηκε ακόμα όριστικά ό τύπος του συβιασμού των δυό γλωσσών παρά ό καθένας τονέ φαντάζεται όπως του άρέσει. Τό σχολείο δεν μπορεί να προηγηθεί, θα ακολουθήσει. Δέ θα φταί-

σει γλώσσα, θα διδάξει τή γλώσσα που ύπάρχει. Μά ποιά θα διδάξει άφου δεν καταρθώθηκε ακόμα να άνακαλυφτεί εκείνος ό τύπος της μιχτής που θα γίνει δεχτός από όλους; Ένα μεγάλο έλάττωμα της μελέτης του κ. Μπ. είναι πώς ξεετάζει τό εκπαιδευτικό ζήτημα μόνο από τή γλωσσική μεριά, ενών τό ζήτημα έχει και την κοινωνική του όψη που είναι όσο κ' ή πρώτη σημαντική. Σε αυτό ό κ. Μπ. σωμαίνει αν και ύστερα από τόν άγώνα του «Νουμάς» έπρεπε να μās πεί κι αυτός τή γνώμη του. Μά ό κ. Μπ. είναι πούρος φιλόλογος κ' έτσι δε μās επιτρέπεται να ζητήσουμε περισσότερα.

Κατά τάλλα ή μελέτη του κ. Μπ. με όλο τό στεγνό κι άπειρόκαλο ύφος της—άσυχώρετο για ένα φυλλάδακι προπαγανδιστικό—περιέχει αρκετό ύλικό για κειθους που θέλουσε εύκολα να γνωρίσουνε τό ζήτημα.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

ΜΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΣ

ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΓΕΩΡΓΟΥΣ

— Γεωργοί, καλλιεργήσατε όσον εΐμπορείτε περισσότερο.

— Πρώ πάντων καλλιεργήσατε σιάρια.

— Έτσι και σεΐς θα κερδίσατε.

— Γιατί θα έξασφαλίσατε φτηνότερα τό ψωμί τό δικό σας και τήν τροφήν των ζώων σας.

— Άλλά τό σπουδαιότερον :

— Θα γίνετε άφορμή να φτηνύνουν όλα τά άλλα πράγματα.

— Όχι μόνον γιατί τό χρέμα που ξεοδεύουμε στο έξωτερικό θα μείνη στον τόπο μας,

— Άλλά γιατί και τά βαπόρια, που ή έρουν τό σιάρι, θα χρησιμοποιηθούν δια να μεταφέρουν άλλα άναγκαία πράγματα, τά όποια τότε θα φτηνύνουν.

— Μόνον αν αύξήσατε τήν παραγωγήν σας και κτεριορίσατε τά έξοδά σας και κάνετε οικονομία, θα φτηνύνετε τήν ζώήν σας.

— Ένα σπουδαίον μέσον δια να ενισχυήτε και αύξήσατε τήν παραγωγικότητά σας και τήν πίστιν σας είναι να ένωθήτε εις συνεταιρισμούς σύμφωνα με τάς οδηγίας του Ύπουργείου της Γεωργίας.

— Τό Ύπουργείον της Γεωργίας κάμνει ό,τι είναι δυνατόν.

— Άλλά μη περιμένετε τό κάθε τί από τό Κράτος.

— Πρώτα πρώτα πρέπει μόνοι σας να κάμπετε με όλα σας τά δυνατά τό καθήκόν σας.

— Γεωργοί, με τό να αύξάνετε τήν παραγωγήν σας, κινύατε τό συμφέρον σας και εδεργετείτε τόν τόπον σας.

— Ίερεΐς, δάσκαλοι και κάθε άλλος γραμματισμένος πολίτης, που θα διαβάση αύτην τήν εκκλησίαν, διαδώσατε και διδάξατέ την εις τους Γεωργούς.

(Άπό τό Ύπουργείον της Γεωργίας)

Ζήτημα δεν είναι, πώς τό θρώσκει ό καθένας πολύ πιο έφκολο να πετάη στο χαρτί ό,τι του κατέβει, μά δημοτική, μά καθαρεύουσα, δίχως να ψάχνη, δίχως να ιδρώνη. Γιατί πάλε κι ό τόσος κόπος; Έλάτε να τό ρίξουμε έξω... Τό σύστημα για να σκοτώση κανείς τή δημοτική, βέβαια πώς είναι πρότης.

Ψυχάρης